

ВЯЛІКІЯ ГЕАГРАФІЧНЫЯ АДКРЫЦЦІ

Вялікія геаграфічныя адкрыцці суправаджаліся захопам чужых зямель і багаццяў. Іспанія і Партугалія падначалілі сабе тэрыторыю Амерыкі, або Новага Свету. Узніклі першыя ***каланіяльныя імперыі** еўрапейскіх дзяржаў.

*каланіяльныя імперыі — краіна-метраполія разам з яе калоніямі.

1. Прычыны геаграфічных адкрыццяў

Эканамічныя прычыны:

- Дарагія вострыя прыправы і вырабы з шоўку паступалі ў Еўропу з Індыі, Кітая і іншых азіяцкіх краін.
- Калі Асманская імперыя ўзмацнілася, узнікла небяспека, што яна завалодае ўсімі гандлёвымі сухапутнымі шляхамі.
- Золата і серабро як магніт прыцягвалі еўрапейцаў.

Рэлігійныя прычыны:

- Еўрапейцы спадзяваліся знайсці на Усходзе саюзнікаў для барацьбы з ісламам і Асманскай імперыяй.

Навуковыя і тэхнічныя дасягненні:

- Еўрапейцы дасягнулі вялікіх поспехаў у развіцці геаграфічных ведаў, тэхнікі і караблебудавання.
- Больш дакладныя марскія карты.
- Компас і **астралія*.
- Агнястрэльную зброя — мушкеты і гарматы.

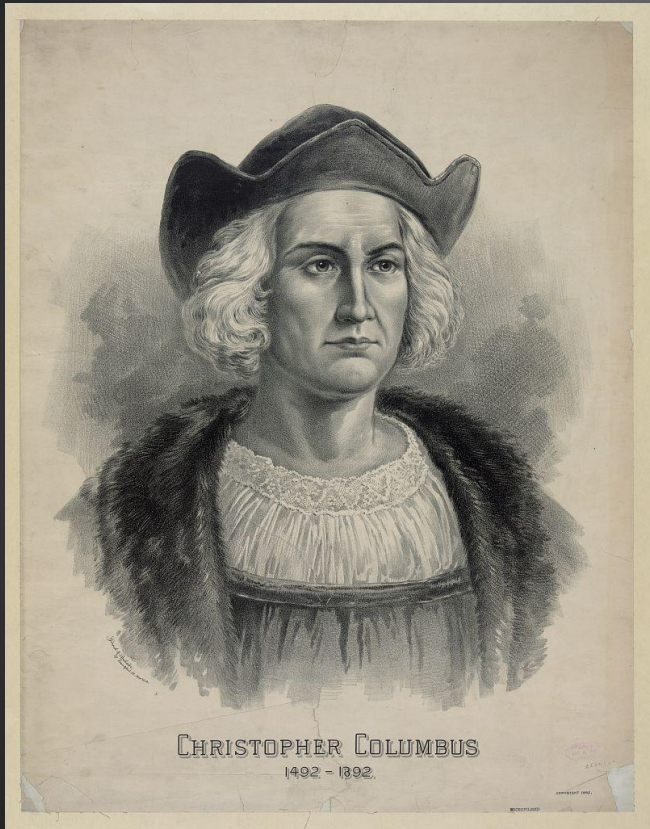
*астралія — інструмент, з дапамогай якога маракі вымяралі ў адкрытым моры вышыню зорак над гарызонтам.

2. Адкрыццё марскога шляху ў Індыю.

У 1488 г. *Барталамеу Дыяш* дасягнуў Афрыкі і адкрыў мыс Добрай Надзеі. У 1497 г. у марское падарожжа адправіўся яго суайчыннік *Васка да Гама*, і праз 11 месяцаў ён прыплыў у індыйскі горад Калікут. Так быў пракладзены марскі шлях у Індыю вакол Афрыкі. У 1499 г. ён вярнуўся ў Лісабон з вострымі прыправамі і прадаў іх так выгадна, што атрымаў прыбытак, які ў шэсць разоў перавышаў расходы, звязаныя з дарагой экспедыцыяй.

3. Хрыстафор Калумб і адкрыццё Амерыкі

Хрыстафор Калумб — самы славуты і вялікі мараплавец. Урадженец італьянскага горада Генуя, ён знаходзіўся на службе ў іспанскіх каралёў. Калумб лічыў, што Зямля круглая. Таму спадзяваўся дабрацца да Індыі і Кітая, плывучы ў заходнім напрамку. Яго экспедыцыю падтрымала і фінансавала каралева Іспаніі Ізабела Кастыльская.

У **1492 г.** Хрыстафор Калумб адправіўся ў смелае і рызковае падарожжа цераз увесь Атлантычны акіян. Тры каравелы і восемдзесят восем матросаў кінулі выклік марской стихіі. Караблі Калумба дасягнулі Антыльскіх астравоў. Але вялікі мараплавец быў упэўнены, што гэта Індыя. Ён так і не даведаўся, што адкрыў новы кантынент.

Гэта дзіўная памылка атрымала працяг. Да цяперашняга часу астравы, адкрытыя Калумбам, называюцца Вест-Індыяй, а мясцовае насельніцтва Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі — **індзейцамі*. Да сярэдзіны XIX ст. еўрапейцы называлі абодва Амерыканскія кантыненты **Новым Светам*. Пазней гэту назву змяніла больш зыклае для нас слова «Амерыка».

*індзейцы — карэннае насельніцтва Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі.

*Новы Свет — назва Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі.

4. Вялікае падарожжа вакол свету.

У **1519 г.** Іспанія падрыхтавала новую экспедыцыю пад кіраўніцтвам партугальскага мараплаўца *Фернана Магелана*. Гэта падарожжа доўжылася тры гады. Іспанскія караблі перасеклі Атлантычны акіян, абагнулі Паўднёвую Амерыку з поўдня і выйшлі ў адкрыты і нікому не вядомы акіян.

У час падарожжа акіян быў такі спакойны, што Магелан назваў яго Ціхім. Гэта была самая цяжкая і небяспечная частка дарогі. Сто восем дзён адважныя мараплаўцы знаходзіліся ў неабсяжнай воднай пустыні. Ужо даўно былі з'едзены запасы прадуктаў. Матросы харчаваліся валовымі скурамі, вымачанымі ў марской вадзе, драўляным пілавіннем і пацукамі, пілі жаўтаватую гнілую ваду.

Нарэшце экспедыцыя дасягнула Філіпінскіх астравоў. Туземцы сустрэлі падарожнікаў дружалюбна, але іспанцы паводзілі сябе фанабэрліва і пыхліва. У адной з сутычак з мясцовымі жыхарамі Магелан і многія члены яго каманды былі забіты.

Пасля этага мараплаўцы адправіліся дадому. У Іспанію, пераадолеўшы Індыйскі акіян і абагнуўшы Афрыку, вярнуўся адзін карабель — «Вікторыя». Наяго борце знаходзілася ўсяго 18 чалавек. Гэта адбылося ў **1522 г.** Такім чынам, сваім падпрожжам Магелан даказаў існаванне адзінага Сусветнага акіяна і падставіў практычнае сведчанне шарападобнасці Зямлі.

5. Заваяванне Амерыкі

У гэты ж час Іспанія пачала заваяванне Цэнтральнай і паўднёвай Амерыкі. У 1519 г. 600 іспанскіх **канкістадораў* на чале з Эрнанам Картэсам пачалі заваёўваць магутную *імперыю ацтэкаў* на тэрыторыі Мексікі.

У 1533 г. Франсіска Пісара з 200 салдатамі заваяваў *імперыю інкаў* у Перу. Культура гэтага народа была разбурана. Пісара заснаваў новы горад Ліму — цяперашнюю сталіцу Перу. У рукі заваёўнікаў трапілі нзлічоныя скарбы інкаў і ацтэкаў.

Золата і серабро бясконцым патокам пацяклі ў Іспанію. Хутка гэта краіна ператварылася ў самую магутную еўрапейскую дзяржаву.

Партугалія заваявала тэрыторыю сучаснай Бразіліі і таксама стала каланіяльнай імперыяй.

*Каланізацыя і заваяванне Паўночнай Амерыкі пачаліся ў Х%ІІ ст. і ажыццяўляўся Ангіяй, Галандыяй і Францыяй.

*канкітадоры — іспанскія заваёўнікі, якія адпраўляліся ў Амрыку пасля яе адкрыцця для захопу новых зямель.

*каланізацыя — асваенне ўскраіных зямель дзяржавы або тэрыторыі, размешчанай за межамі дзяржавы.

6. Вынікі Вялікіх геаграфічных адкрыццяў

Станоўчыя	Адмоўныя
Распаўсюджванне еўрапейскіх дасягненняў нывукі і тэхнікі	Шматлікія цывілізацыі і народы былі знішчаны (больш за ўсё у Амерыцы)
Вучоныя пашырылі свае веды аб новых землях	Пачалася еўрапейская экспансія
У Еўропу прывезлі кава, какава, чай, ваніль і новыя вострыя прыправы	Экспансія прывяла да стварэння каланіяльных імперый і ганебнага гандлю рабамі
У Амерыку еўрапейцы прывезлі коней, авечак, буйную рагатую жывёлу, збожжавыя культуры, вінаград, аліўкавыя дрэвы і цукровы трыснёг; у Кітай арахіс і кукурузу	Пасля прытоку серабра і золата ў Еўропе пачаўся рост коштаў. Што перш за ўсё ударыла па бедным
У Афрыцы яны спрыялі вырошчваць пшаніцу, фасоль, батату	За ўладанне калоніямі шлі бесперапынныя войны

Дзякуй за ўвагу!